

Työeläke

Työeläkelaitosten tilinpäätöstiedot 2008

Suurten siirtojen vuosi

Reijo Vanne
s. 2

Työeläkelaitosten avainlukuja

Jaakko Aho, Eeva Puuperä
s. 3

Vakavaraisuuslainsäädäntöä muutettiin

Vesa Hänninen
s. 4

Työeläkevakuutusyhtiöiden tilinpäätöslukuja

Martti Rouvala
s. 6

Termikatekismus

s. 8



Valokuva: Karoliina Paatos

SUURTEN SIIRTOJEN VUOSI

Työeläkevarojen markkina-arvo supistui 122 miljardista 103 miljardiin euroon. Rahoitusmarkkinahäiriöt muuttivat sijoitusten kohdentumista. Kiinteistöt vuoden paras sijoituskohde.



**Kehityspäällikkö
Reijo Vanne,
Työeläkevakuuttajat TELA.**

Vakuutusvalvontaviraston – vuoden 2009 alusta Finanssivalvonnan – määräysten mukaan yksityisalojen työeläkevakuuttajat raportoivat tilinpäätöksen liitteiden tunnuslukuosassa ja puolivuotisraportissa sijoitustensa lajijakauman ja tuoton.

Julkisten alojen vakuuttajat tuottavat tiedot samoin periaattein TELAn sijoitustilastoja varten.

Taulukoiden 1 ja 2 jakauma- ja tuottoluvut perustuvat näihin tilinpäätöksen liitetietoihin.

Tämän lisäksi sijoitusvaroiltaan kahdeksan suurinta työeläkevakuuttajaa raportoivat jakauman ja tuotot vaadittua tarkemmalla sijoitusluokkajaoilla muun muassa vuosikertomuksessaan. Seuraavassa raportoidut havainnot perustuvat näihin lähteisiin.

Tilinpäätösten yhteenvetotarkastelussa mukana olevien työeläkevarojen markkina-arvo supistui 122 miljardista eurosta 103 miljardiin euroon. Koskaan aiemmin varojen määrä ei ole vuoden lopussa ollut alempi kuin alussa, vuosineljännesten aikana supistumista on ollut aiemminkin. Varojen arvon aleneminen johtuu poikkeusoloista kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla, jonka vuoksi pörssinoteerattujen osakkeiden arvot romahtivat vuoden aikana. Esimerkiksi suomalaisten pörssiosakkeiden kehitystä kuvaavan tuottoindeksin pisteluku aleni noin 51 prosenttia vuoden aikana.

Osakkeiden osuus laski tuntuvasti, korkosijoitusten nousi

Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden poikkeusolojen keskeinen piirre oli velallisten ja luotonkysyjien taloudelliseen tilaan kohdistu-

va epäluottamus. Luottamuspula vallitsi myös pankkien välisillä markkinoilla. Näissä oloissa myös jälkimarkkinakelpoisten velkainstrumenttien arvot laskivat.

Yksi seuraus markkinakehityksestä oli se, että työeläkesijoittajien salkkujen rakenteet muuttuivat vuoden aikana enemmän kuin koskaan. Työeläkeyhtiöiden sijoitusvaroissa korkosijoitusten osuus oli keskimäärin 42 prosenttia vuoden alussa, mutta 57 prosenttia vuoden loppussa. Noteerattujen osakkeiden osuus aleni 35 prosentista 16 prosenttiin. Kiinteistöisijoitusten osuus kasvoi 11 prosentista 14 prosenttiin.

Muutokset johtuivat osakkeiden markkina-arvojen laskusta, ulkomaisten osakkeiden myymisestä vakavaraisuuden vahvistamiseksi ja takaisinlainauksen elpymisestä. Viimeksi mainittu oli myös seurausta rahoitusmarkkinamyllerryksestä, sillä epäluottamuksen oloissa korkoihin sisältyvät riskimarginaalit nousivat voimakkaasti muilla luottomarkkinoilla.

Työeläkeyhtiöiden sijoitusten rakenteet poikkeavat toisistaan, mutta hajonta ei ole vuoden 2008 aikana suuresti kasvanut. Edelleen yhtiöiden joukossa Ilmarinen painottaa noteerattuja osakkeita, Eläke-Tapiola korkosijoituksia. Varman sekä Eläke-Fennian hedge-rahastosijoitusten osuus on korkeampi kuin muilla. Eläke-Fennia, Varma ja Veritas siirsivät muita enemmän painoa pois noteeratulta osakkeilta.

Julkisten alojen työeläkesijoittajilla ei ole vakavaraisuussäännöksistä johtuvaa rajoitetta ja niiden sijoituksissa siirtymä osakesijoituksista korkosijoituksiin olikin vain 10 prosentin luokkaa, vaikka osakesijoitusten osuus oli korkeampi kuin yksityisaloilla jo vuoden alussa. Kuntien eläkevakuutuksessa noteerattujen osakesijoitusten osuus aleni vuoden aikana 48 prosen-

tista 36 prosenttiin ja Valtion Eläkerahastossa 38 prosentista 31 prosenttiin. Eläkesäätiöissä ja -kassoissa osakkeiden osuudet olivat jo vuoden alussa alimmat, keskimäärin noin 34 prosenttia (mukaan lukien noteeraamattomat osakkeet ja pääomasijoitukset) ja osuus supistui vuoden aikana vain noin viisi prosenttiyksikköä.

Työeläkesijoitusten tuotto keskimäärin -16,4 prosenttia

Osakesijoitusten tuotto ratkaisee yleensä sijoitusvuoden ”yleisilmeen” ja erot osakesijoitusten osuuksissa sen, miten sijoittajien tuotot suhteutuvat toisiinsa. Vuosi 2008 oli yleisilmeeltään erittäin huono, ja korko- ja suoria kiinteistö-sijoituksia osakesijoitusten kustannuksella suosi-neet tekivät vähiten huonot keskituotot.

Kaikkien työeläkesijoitusten tuotto sitoutu-neelle pääomalle oli keskimäärin -16,4 prosent-tia ja yksityisaloilla -15,0 prosenttia.

Paras ryhmäkohtainen keskituotto oli sää-tiöiden ja kassojen saama -13,2 prosenttia. Elä-keyhtiöiden sijoitusten keskituotto oli -15,2 ja julkisten eläkevakuuttajien -19,4 prosenttia. Yhtiöryhmässä Eläke-Tapiolan sijoitusten tuotto oli suurimman korkosijoituspainon takia sel-västi paras, -8,3 prosenttia.

Kiinteistösijoituksissa yllettiin plussan puolelle

Kiinteistösijoitukset olivat suurista sijoitus-luokista paras kohde vuonna 2008. Kaikkien työeläkesijoittajien kiinteistösijoitusten keski-tuotto oli 2,9 prosenttia, kun korkosijoitusten

keskituotto oli 1,0 ja osakesijoitusten -37,7 pro-senttia. Kiinteistö- ja korkosijoitustenkin vuo-situotto oli edellä kuvatuista syistä selvästi alempi kuin pitkän aikavälin keskituotto näis-sä sijoitusluokissa.

Osakesijoitusluokan sisällä pahimmat tuo-tonsyöjät olivat pörssinoteeratut osakkeet noin -42 prosentin tuotolla. Hedge-rahastosijoitusten keskituotto oli noin -23 prosenttia, pääomasijoi-tusten noin -16 prosenttia ja noteeraamattomien osakkeiden noin -7 prosenttia.

Reijo Vanne

Kirjoittaja on Työeläkevakuuttajat TELAn kehityspäällikkö.

Työeläkelaitosten avainlukuja vuodelta 2008

	Yhtiöt (TyEL, YEL)	Säätiöt (TyEL)	Kassat (TyEL, YEL)	MEK (MEL)	MELA (MYEL)	VK/ VER (VaEL)	Keva (KuEL)	KKR (KiEL)	Yhteensä
Vakuutetut (lkm.)	1 717 204	52 737	41 585	9 163	84 063	190 000	495 000	18 719	2 608 471
Eläkeläiset (lkm.) *	957 030	37 027	29 791	8 665	162 095	312 000	321 876	19 603	1 848 087
Tulot milj. €									
Maksutulo	10 118,2	576,8	298,1	57,8	140,3	1 597,1	3 874,7	152,3	16 815,3
Sijoitustoiminnan nettotuotto kirjanpitoarvoin	-6 878,6	-333,6	-202,7	-56,1	-2,2	99,8	-5 091,5	-102,5	-12 567,4
Yhteensä	3 239,6	243,2	95,4	1,7	138,1	1 696,9	-1 216,8	49,8	4 247,9
Kulut milj. €									
Eläkemeno / Maksetut eläkkeet **	8 687,3	514,6	244,8	96,4	684,9 (2)	3 326,0	2 843,2	120,9	16 518,1
Kokonaisliikekulut	413,6	10,2	8,5	7,5	17,0	35,2	67,7	3,6	563,3
Yhteensä	9 100,9	524,8	253,3	103,9	701,9	3 361,2	2 910,9	124,5	17 081,4
Varat ja vastuut									
Vastuovelka milj. €	64 058,8	3 716,3	2 289,6	564,1	21,9 (1)	-	-	-	70 650,7
Sijoitusomaisuus milj. € käypä arvo	64 958,9	3 772,7	2 563,1	607,8	118,4 (2)	10 355,0	19 967,9	674,8	103 018,6
Sijoitusjakauma %									
Kiinteistöt	14,2	7,9	31,9	39,2	12,7	-	10,3	12,7	12,4
Osakkeet***	28,7	33,2	25,4	33,5	34,9	38,6	40,3	33,6	32,1
Korkosijoitukset	57,1	58,9	42,7	27,3	52,4	61,4	49,4	53,7	55,5
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Sijoitusten nettotuotto käypä arvo %	-15,2	-13,6	-12,7	-15,2	-12,0	-15,8	-20,6	-17,6	-16,4 (3)
Toimintapääoma milj. €	8 957,7	710,5	613,5	112,1	-	-	-	-	-
Toimintapääoma ilman tasausvastuusta toimintapääomaan rinnastettavaa osaa milj. €	6 527,2	579,3	529,3	90,9	-	-	-	-	-
Vakavaraisuusaste %	15,3	22,6	30,4	22,1	-	-	-	-	-
Vakavaraisuusaste ilman väliaikaisia huojennuksia vuosille 2008–2010 %	10,7	17,7	25,1	17,2	-	-	-	-	-

* Eläkkeensaaja voi saada eläkettä useammasta eläkelaitoksesta

** Sisältää TVR-maksun muiden kuin Kevan osalta (Kevalla maksutulossa)

*** Sisältää muut/vaihtoehtoiset sijoitukset

1) Vain MYEL:n osalta, Melan vastuuelka 108,5 milj. €

2) Sisältää muitakin kuin MYEL:n

3) Sisältää myös Suomen Pankin eläkelaitoksen ja Kelan toimieläkerahaston tuotot

Työeläkesijoitusten keskituotto -16,4 prosenttia vuonna 2008

Yksityisen sektorin työeläkevaikutustoimintaa harjoittavien eläkelaitosten vakavaraisuussäännöksiä muutettiin väliaikaisesti vuoden 2008 lopulla. Tapahtumat, jotka johtivat uuden väliaikaisen lain antamiseen, ovat seurausta Yhdysvalloista liikkeelle lähteneestä finanssikriisistä.

Vakavaraisuuslainsäädäntöä muutettiin väliaikaisesti

Kriisin vaikutukset alkoivat näkyä omaisuuserien arvojen kehityksessä voimakkaammin vuoden 2008 aikana. Osakekurssit laskivat vuoden 2007 huippulukemista vuoden 2008 loppuun mennessä noin 60 prosenttia. Yksityisten ja julkisten alojen työeläkesijoitusten osaketuotto oli keskimäärin -37,7 prosenttia ja kaikkien sijoitusten keskituotto -16,4 prosenttia vuonna 2008.

Rahoitusmarkkinoilta alkanut kriisi on myöhemmin levinnyt myös reaalityöeläkelaitosten puolelle. On esitetty arvioita, että maailman vauraudesta on viimeisen puolentoista vuoden aikana hävinnyt lähes puolet. Kun rahoitusjärjestelmää kohtaa näin laaja maailmanlaajuinen myllerrys, näkyvät sen vaikutukset vääjäämättä myös suomalaisten työeläkelaitosten vakavaraisuudessa.

Vakavaraisuuden kehitystä leimasi osakekurssien lasku

Työeläkeyhtiöiden, -säätiöiden ja -kassojen yhteenlaskettu toimintapääoma oli vuoden 2007 lopussa yhteensä 19,8 miljardia euroa. Tilanne muuttui olennaisesti vuoden 2008 puolella: kesäkuun lopussa toimintapääoma oli 14,6 miljardia euroa ja syyskuun lopussa 10,4 miljardia euroa. Omaisuuden, lähinnä osakkeiden, arvojen alentumisen seurauksena toimintapääomista oli huvennut vuoden 2008 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana noin 9,5 miljardia euroa, eli lähes puolet.

Markkinoiden kehitys näkyi myös työeläkelaitosten sijoitusjakauman muuttumisena vähemmän riskipitoiseksi. Vakavaraisuusrajaa laskettaessa käytettävän luokittelun mukainen osakkeiden osuus oli vuoden 2008 kolmen ensimmäisen neljänneksen aikana vähentynyt keskimäärin 38 prosentista 26 prosenttiin.

Syyskuun 2008 lopun jälkeen osakekurssit jatkoivat laskuaan ja putosivat loka-marraskuun aikana vielä lähes kolmanneksen, mikä

merkitsi eläkelaitosten toimintapääomien alempaa edelleen. Toimintapääomat olivat keskimäärin painuneet lähelle vakavaraisuusrajaa.

Laskevien varallisuusarvojen aikana työeläkelaitokset voivat nostaa vakavaraisuusastettaan vain korvaamalla riskillisimmät sijoituskohteet vähemmän riskillisillä ja vähemmän

toimintapääomaa sitovilla sijoituskohteilla. Oli käymässä ilmeiseksi mahdollisuus, että työeläkelaitokset joutuvat myymään esimerkiksi sijoituksia suomalaisiin osakkeisiin vakavaraisuusasemaansa nostaakseen.

Työeläkelaitosten sijoituksista oli kesäkuun 2008 lopussa suomalaisten yritysten pörssinoteeratuissa osakkeissa yli kahdeksan miljardia



Ylimatemaatikko
Vesa Hänninen,
Finanssivalvonta.

euroa. Myynnit olisivat toteutuneet markkina-tilanteessa, jossa osakkeiden markkina-arvot olivat poikkeuksellisen alhaalla. Massiiviset osakemyynnit olisivat myös osaltaan saattaneet kiihdyttää osakemarkkinoiden alamäkeä ja talouden kriisiä Suomessa, mikä olisi saattanut heikentää myös TyEL:n maksupohjaa ja työnantajien maksunkantokykyä.

Väliaikaislaki vahvistamaan työeläkelaitosten vakavaraisuutta

Syksyllä lokakuun 17. päivänä hallitus antoi eduskunnalle esityksen laiksi *lakisääteistä eläkevakuustointia harjoittavien eläkelaitosten vanhuuseläkkeiden rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säännösten väliaikaisesta muuttamisesta*, koskien TyEL toimintaa harjoittavia työeläkeyhtiöitä, eläkesäätiöitä, eläkekassoja sekä Merimieseläkekassaa.

Eduskunta antoi hallitukselle vastauksen joulukuun 10. päivä ja presidentti vahvisti lain 19. joulukuuta. Laki tuli voimaan 22. joulukuuta 2008, ja se on voimassa 31. joulukuuta 2010 saakka. Osa muutoksista tuli voimaan jo 17. lokakuuta 2008 lukien.

Lain tarkoituksena on työeläkelaitosten vakavaraisuuden vahvistaminen siten, ettei eläkelaitosten tarvitsi myydä muun muassa suomalaisia osakesijoituksia epäedullisessa markkinatilanteessa. Vakavaraisuutta vahvistettiin muuttamalla vanhuuseläkkeiden rahastointia, osaketuottosidonnaisen lisävakautusvastuun määrääytymistä sekä rinnastamalla osa tasausvastuusta toimintapääomaan.

Toimintapääomaa kasvattavat muutokset

Vanhuuseläkerahastoja täydennettiin vuonna 2008 vain rahastokoron, eli kolmen prosentin verran. Vuodelle 2008 vahvistettua täydennyskerrointa vastaavaa tuottoa ei siirretty vanhuuseläkevastuisiin, vaan se jäi toimintapääomaan, lisävakautusvastuuseen. Muutos pienensi työeläkelaitosten vastuuvulkaa ja kasvatti toimintapääomia yhteensä noin 1,3 miljardia euroa. Tältä osin lainmuutos tuli voimaan 17. lokakuuta 2008.

Osaketuottosidonnaista lisävakautusvastuuta koskeva siirtymäsääntö kumottiin, jolloin osaketuottosidonnaisuuden aste nousi neljästä prosentista 10 prosenttiin jo vuonna 2008. Osaketuottosidonnainen lisävakautusvastuu oli yhteensä -2,6 miljardia euroa ja negatiivisten osaketuottojen vuoksi se oli noin 1,6 miljardia euroa pienempi kuin se olisi ollut neljän prosentin säännöllä laskettuna. Toimintapääomat kasvoivat vastaavalla määrällä.

Vastuuvulkaan sisältyvä tasausvastuu on yh-

teisesti kustannettavan eläkemenon ja työeläkemaksutason lyhyen aikavälin puskuroinnin varalta pidettävä vastuuvulka-erä.

Suomen liityttyä Euroopan rahaliittoon tasaustasua on pidetty suurempana kuin vuosittainen yhteisesti kustannettavien eläkemenojen puskurointi edellyttäisi (niin sanottu EMU-puskuri). Osa tästä vähimmäismäärän ylittävästä osasta rinnastetaan vuoden 2010 loppuun saakka toimintapääomaan. Rinnastettava määrä on neljä prosenttia vakavaraisuusrajan laskennassa käytettävästä vastuuvulasta ennen rinnastuksen vähentämistä. Menettely pienentää vakavaraisuusrajan laskennassa käytettävää vastuuvulkaa. Rinnastettava määrä yhteensä on noin 2,6 miljardia euroa.

Vakavaraisuusvaatimusta alentavat muutokset

Vakavaraisuusrajaa laskettaessa täydennyskerroimen arvo nolattiin ja osaketuottosidonnaisuuden aste nostettiin 10 prosenttiin 17. lokakuuta 2008 alkaen.

Näillä muutoksilla oli vakavaraisuusrajaa alentava vaikutus. Täydennyskerroimen nollaaminen vakavaraisuusrajaa laskettaessa alensi rajaa noin 1,58 prosenttiyksikköä. Osaketuottosidonnaisuuden nosto kymmeneen prosenttiin vaikutti myös vakavaraisuusrajaa alentavasti. Näin siksi, koska suurempi määrä osakesijoituksiin liittyvistä riskeistä siirrettiin koko järjestelmän vastuulle, jolloin yksittäisen laitoksen toimintapääoman tarve vähenee. Muutoksen vakavaraisuusrajaa alentava vaikutus oli keskimäärin vajaan prosenttiyksikön luokkaa.

Myös toimintapääoman vähimmäismäärää muutettiin väliaikaisesti. Normaalioloissa työeläkeyhtiöiden toimintapääoman vähimmäismäärä on 2/3 vakavaraisuusraja, eläkesäätiöillä ja -kassoilla 1/3 vakavaraisuusraja.

Väliaikaisella lailla muutettiin toimintapääoman vähimmäismäärän määrääytymistä siten, että työeläkeyhtiöillä se on kaksi prosenttia vakavaraisuusraja laskettaessa käytettävästä vastuuvulasta ja eläkesäätiöillä ja -kassoilla yksi prosentti. Vähimmäismäärä ei väliaikaislain voimassaoloaikana siten riipu sijoitusten riskillisyydestä.

Maksualennukset ja tilinpäätöksen vakavaraisuustunnusluvut

Väliaikaislailla on vaikutusta myös hyvitysten ja kannatusmaksujen määrääytymiseen. Täydennyskerrointa vastaavaa siirtoa toimintapääomaan ja tasausvastuusta toimintapääomaan rinnastettavaa osuutta ei voi jalkaa vakuutuksenottajille vakuutusmaksun ja

kannatusmaksun alennuksina.

Tilinpäätöksessä työeläkelaitokset ilmoittavat vakavaraisuustunnusluvut väliaikaislain mukaisina. Tämän lisäksi tilinpäätöksen liitteenä tulee ilmoittaa toimintapääoma ja toimintapääoman vähimmäismäärä ilman tilapäisiä helpotuksia, eli toimintapääoma ilman tasaustasua toimintapääomaan rinnastettavaa osuutta sekä toimintapääoman vähimmäismäärä laskettuna ennen väliaikaislakia sovelletuin säännöin.

Kaiken kaikkiaan työeläkelaitosten toimintapääomat vahvistuivat noin 5,5 miljardia euroa ja toimintapääoman vähimmäismäärä aleni noin 1,9 miljardia euroa. Toimintapääoman lisäyksestä noin 2,6 miljardia euroa oli tilapäistä tasausvastuusta rinnastettavaa osuutta. Kyseessä on varsin merkittävä toimintapääomien vahvistaminen.

Osaketuottosidonnainen lisävakautusvastuu syö toimintapääoman kasvun

Työeläkelaitosten yhteenlaskettu vakavaraisuusaste oli vuoden 2008 lopussa 16,2 prosenttia ja ilman tilapäistä tasausvastuusta rinnastettavaa osuutta 11,5 prosenttia. Tämä on selvästi vähemmän kuin vuoden 2007 alussa, jolloin sijoitustoimintaa ja vakavaraisuutta koskevat viimeiset uudistukset tulivat voimaan.

Vuoden 2007 uudistuksissa asetettiin tavoitteeksi kasvattaa sijoitusten tuotto-odotusta lisäämällä sijoitustoiminnan riskillisyyttä. Tähän tavoitteeseen pyrittiin kasvattamalla laitosten riskinkantokykyä muun muassa lisäämällä vastuuvulkaan osaketuottosidonnainen lisävakautusvastuun osa. Osaketuottosidonnaisuuden aste oli aluksi kaksi prosenttia ja sen oli määrä nousta vuoteen 2011 mennessä 10 prosenttiin.

Osaketuottosidonnaisen lisävakautusvastuun muutos perustuu eläkelaitosten noteerattujen osakesijoitusten keskimääräiseen tuottoon. Työeläkelaitosten yhteenlasketuista sijoituksista noteerattujen osakkeiden osuus oli vuoden 2008 lopussa noin 12 prosenttia. Kun osaketuottosidonnaisuuden aste on 10 prosenttia, osakesijoitusten tuotoista suurin osa ohjautuu osaketuottosidonnaisen lisävakautusvastuun kasvattamiseen ja vain vähäinen määrä toimintapääomien kasvuun.

Osakekurssien mahdollinen nousu ei siis tulevaisuudessa näy toimintapääomien kasvuna siinä määrin kuin voisi olettaa.

Vesa Hänninen

Kirjoittaja on
Finanssivalvonnan
ylimatematiikko.

TYÖELÄKEVAKUUTUSYHTIÖIDEN TILINPÄÄTÖSLUKUJA VUODELTA 2008

Varma	Ilmarinen	Eläke-Tapiola	Eläke-Fennia	Etera	Eläke-Veritas	Pensions-Alandia	Yhteensä
2008: muutos %	2008: muutos %	2008: muutos %	2008: muutos %	2008: muutos %	2008: muutos %	2008: muutos %	2008: muutos %

VAKUUTETUT (lkm)

TyEL	480 200	7,4 %	480 000	15,1 %	210 626	9,9 %	173 260	6,3 %	121 000	-6,2 %	52 807	14,2 %	8 474	25,4 %	1 526 367	9,0 %
YEL	38 400	2,9 %	52 814	3,0 %	49 340	-0,2 %	32 920	4,1 %	2 666	66,3 %	13 479	-3,4 %	1 218	-0,3 %	190 837	2,4 %
Yhteensä	518 600	7,1 %	532 814	13,8 %	259 966	7,8 %	206 180	6,0 %	123 666	-5,3 %	66 286	10,1 %	9 692	21,4 %	1 717 204	8,2 %

ELÄKKEENSAAJAT (lkm)

Yhteensä	309 200	2,4 %	273 605	4,0 %	110 732	-3,3 %	80 200	3,3 %	155 563	-0,3 %	24 289	5,3 %	3 441	3,7 %	957 030	1,9 %
-----------------	----------------	--------------	----------------	--------------	----------------	---------------	---------------	--------------	----------------	---------------	---------------	--------------	--------------	--------------	----------------	--------------

TULOT (milj. €)

Vakuutusmaksutulo

TyEL-maksutulo	3 297,7	9,3 %	3 073,0	19,1 %	1 241,2	11,1 %	971,9	13,3 %	562,6	-10,0 %	287,4	11,5 %	23,9	13,3 %	9 457,6	11,6 %
YEL-maksutulo	133,4	3,4 %	204,7	5,6 %	161,8	3,6 %	117,0	6,0 %	6,3	79,9 %	47,9	-0,1 %	2,9	2,6 %	674,0	4,7 %
Jälleenvakuutus ym.	-0,1	-44,1 %	-13,3	473,6 %	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-13,4	435,2 %
Yhteensä	3 431,0	9,0 %	3 264,4	17,7 %	1 403,0	10,1 %	1 088,9	12,5 %	568,8	-9,5 %	335,4	9,7 %	26,8	12,0 %	10 118,2	11,0 %
Sijoitustoiminnan nettotuotto kirja-arvoon	-1 997,6	-231,9 %	-3 483,3	-348,3 %	-131,2	-137,3 %	-425,7	-278,0 %	-690,0	-364,4 %	-145,5	-181,2 %	-5,3	-156,4 %	-6 878,6	-273,8 %
Yhteensä	1 433,4	-69,2 %	-218,9	-105,2 %	1 271,8	-21,8 %	663,2	-45,1 %	-121,2	-113,6 %	189,9	-60,8 %	21,5	-35,5 %	3 239,6	-75,2 %

LUOTTOTAPPIOT (milj. €)

	11,7	36,1 %	11,9	29,8 %	6,5	-24,4 %	5,9	42,3 %	11,5	85,5 %	2,7	8,5 %	0,0	-37,7 %	50,2	28,1 %
--	------	--------	------	--------	-----	---------	-----	--------	------	--------	-----	-------	-----	---------	------	--------

ELÄKEMENO (milj. €)

TyEL	3 080,2	6,7 %	2 497,1	9,7 %	816,6	7,9 %	623,8	7,2 %	906,3	5,0 %	186,3	10,2 %	13,2	11,1 %	8 123,4	7,7 %
YEL	185,5	4,0 %	232,1	5,5 %	171,8	8,5 %	98,6	6,2 %	0,1	79,5 %	36,2	9,2 %	2,6	7,2 %	727,1	6,1 %
Yhteensä	3 265,7	6,6 %	2 729,3	9,3 %	988,3	8,0 %	722,4	7,0 %	906,4	5,0 %	222,5	10,1 %	15,8	10,5 %	8 850,5	7,5 %
Vastuunjako	-267,3	-15,2 %	-26,0	-73,6 %	179,0	25,6 %	167,3	58,0 %	-276,2	26,9 %	54,3	18,3 %	5,7	17,6 %	-163,2	-50,8 %
Yhteensä	2 998,5	9,0 %	2 703,3	12,7 %	1 167,4	10,4 %	889,7	13,9 %	630,1	-2,4 %	276,8	11,6 %	21,5	12,3 %	8 687,3	10,0 %

KOKONAISLIIKEKULUT (milj. €)

Hankinta	4,8	-9,3 %	9,3	-33,2 %	12,0	10,5 %	9,7	-0,8 %	7,1	-17,0 %	2,0	4,8 %	0,1	-10,3 %	45,0	-10,8 %
Hoito	43,4	5,8 %	34,8	2,8 %	18,4	21,0 %	12,1	4,7 %	15,8	-3,7 %	5,8	3,2 %	0,2	-11,6 %	130,4	5,3 %
Hallinto	13,1	9,8 %	16,1	-3,4 %	10,5	17,8 %	5,6	0,4 %	5,5	-28,1 %	3,6	20,2 %	0,7	8,9 %	55,1	1,3 %
Lakisääteiset maksut	15,0	166,6 %	14,2	168,0 %	5,9	129,8 %	4,6	142,0 %	2,7	150,4 %	1,6	140,4 %			44,1	156,7 %
Yhteensä	76,3	19,4 %	74,4	6,6 %	46,9	24,7 %	32,0	11,2 %	31,1	-7,7 %	12,9	16,1 %	1,0	2,5 %	274,6	11,7 %
Korvaus	21,2	22,2 %	21,5	10,5 %	8,0	0,6 %	9,0	11,2 %	12,5	19,8 %	2,3	9,6 %	0,1	-37,9 %	74,7	13,8 %
Työköyryn ylläpito	4,3	11,0 %	4,9	75,3 %	0,9	-10,6 %	1,0	54,6 %	0,7	-46,5 %	0,4	39,1 %	0,0		12,1	23,5 %
Sijoitustoiminta	15,8	8,0 %	11,2	13,6 %	6,2	44,8 %	7,0	19,3 %	6,6	23,5 %	3,0	22,7 %	0,7	10,2 %	50,5	17,3 %
Muut	0,0		1,5		0,2		0,0		0,0		0,0		0,0		1,7	
Yhteensä	117,5	17,9 %	113,5	9,7 %	62,3	21,1 %	49,0	12,9 %	50,9	0,4 %	18,6	16,7 %	1,8	1,3 %	413,6	12,9 %
Kokonaisliikekulut, % vakuutusmaksutulosta	3,4	8,2 %	3,5	-6,9 %	4,4	10,0 %	4,5	0,4 %	8,9	10,8 %	5,5	6,3 %	6,8	-9,6 %	4,1	1,7 %
HK-osalla katetut kulut, % hoitokustannustuotosta	69,3	-6,4 %	70,6	-17,8 %	81,7	0,9 %	74,1	-12,2 %	101,7	5,2 %	84,5	-2,7 %	70,2	-21,5 %	75,9	-8,5 %

KOKONAISLIIKEKULUJEN JAKAUMA (%)

Hankinta	4	-23,1 %	8	-39,1 %	19	-8,8 %	20	-12,2 %	14	-17,3 %	11	-10,2 %	7	-11,4 %	11	-21,0 %
Hoito	37	-10,3 %	31	-6,3 %	30	-0,1 %	25	-7,3 %	31	-4,1 %	31	-11,6 %	9	-12,7 %	32	-6,7 %
Hallinto	11	-6,9 %	14	-11,9 %	17	-2,7 %	11	-11,1 %	11	-28,4 %	19	3,0 %	41	7,5 %	13	-10,2 %
Lakisääteiset maksut	13	126,1 %	12	144,4 %	10	89,7 %	9	114,3 %	5	149,5 %	9	106,1 %	0		11	127,4 %
Yhteensä	65	1,3 %	66	-2,8 %	75	2,9 %	65	-1,6 %	61	-8,0 %	69	-0,5 %	56	1,2 %	66	-1,0 %
Korvaus	18	3,7 %	19	0,8 %	13	-16,9 %	18	-1,6 %	25	19,4 %	12	-6,1 %	6	-38,7 %	18	0,8 %
Kuntoutus	4	-5,9 %	4	59,8 %	2	-26,2 %	2	36,9 %	1	-46,7 %	2	19,2 %	0		3	9,4 %
Sijoitustoiminta	13	-8,4 %	10	3,6 %	10	19,5 %	14	5,7 %	13	23,1 %	16	5,2 %	38	8,8 %	12	3,9 %
Muut	0		1		0		0		0		0		0		0	
Yhteensä	100		100		100		100		100		100		100		100	

VASTUUVELKA (milj. €)

	24 205,0	-5,3 %	20 612,8	-9,0 %	7 236,1	0,5 %	5 381,7	-4,8 %	4 892,5	-14,0 %	1 561,1	-6,2 %	169,7	-0,9 %	64 058,8	-6,6 %
--	----------	--------	----------	--------	---------	-------	---------	--------	---------	---------	---------	--------	-------	--------	----------	--------

SIJOITUSOMAISUUS (käypä arvo, milj. €)

Kiinteistöt	3 772,8	15,9 %	2 509,5	15,9 %	940,1	-4,0 %	771,2	10,5 %	852,0	-2,9 %	355,1	21,0 %	12,2	0,2 %	9 212,9	11,3 %
Osakkeet	7 640,5	-48,5 %	6 969,4	-37,8 %	1 068,9	-52,5 %	1 284,9	-54,9 %	1 333,0	-45,9 %	301,8	-56,9 %	36,3	-43,4 %	18 634,8	-45,8 %
Rahoitusmarkkinavälineet (jvk ml.)	10 746,7	15,6 %	8 697,2	-4,0 %	4 980,9	9,5 %	3 028,2	30,4 %	2 426,0	-6,0 %	961,0	12,7 %	119,8	8,7 %	30 959,8	7,6 %
Lainat	2 424,9	137,4 %	2 695,6	117,5 %	309,3	241,8 %	383,6	61,4 %	307,0	82,7 %	23,8	46,9 %	7,2	-2,2 %	6 151,4	121,2 %
Yhteensä	24 584,9	-13,5 %	20 871,7	-11,8 %	7 299,2	-7,2 %	5 467,9	-10,5 %	4 918,0	-19,2 %	1 641,7	-11,9 %	175,5	-9,5 %	64 958,9	-12,5 %

Varma	Ilmarinen	Eläke-Tapiola	Eläke-Fennia	Etera	Eläke-Veritas	Pensions-Alandia	Yhteensä
2008: muutos %	2008: muutos %	2008: muutos %	2008: muutos %	2008: muutos %	2008: muutos %	2008: muutos %	2008: muutos %

SIIJOITUSJAKAUMA (%)

Kiinteistöt	15	34,0 %	12	31,4 %	13	3,4 %	14	23,4 %	17	20,3 %	22	37,3 %	7	10,7 %	14	27,1 %
Osakkeet	31	-40,5 %	33	-29,5 %	15	-48,7 %	23	-49,6 %	27	-33,0 %	18	-51,1 %	21	-37,5 %	29	-38,1 %
Rahoitusmarkkinavälineet (vkl ml.)	44	33,7 %	42	8,9 %	68	18,0 %	55	45,6 %	49	16,3 %	59	27,9 %	68	20,1 %	48	22,9 %
Lainat	10	174,4 %	13	146,6 %	4	268,4 %	7	80,2 %	6	126,2 %	1	66,8 %	4	8,1 %	9	152,7 %
Yhteensä	100		100		100		100		100		100		100		100	

SIIJOITUSTEN TUOTTO KÄYVILLE ARVOILLE (%)

Yhteensä	-15,2	-353,3 %	-17,7	-410,5 %	-8,3	-302,4 %	-12,1	-402,5 %	-17,0	-477,8 %	-15,5	-312,3 %	-10,7	-322,9 %	-15,2	-380,1 %
-----------------	--------------	-----------------	--------------	-----------------	-------------	-----------------	--------------	-----------------	--------------	-----------------	--------------	-----------------	--------------	-----------------	--------------	-----------------

TILIKAUDEN TULOS (milj. €) *

Vakuutusliike	73,9	34,0	76,4	9,0	8,3	-38,2	-1,1	3,8	-1,0	37,0	-2,8	11,0	0,9	2,1	154,6	58,7
Sijoitustoiminta	-4 318,0	434,6	-4 449,2	321,6	-631,4	-50,1	-730,4	-34,8	-1 025,0	8,0	-292,5	51,7	-20,8	0,9	-11 467,3	731,9
Hoitokustannus	36,6	26,6	34,7	14,0	10,9	10,1	12,7	6,6	-0,7	1,5	2,5	1,9	0,6	0,1	97,3	60,8
Yhteensä	-4 207,4	495,2	-4 338,1	344,6	-612,2	-78,2	-718,9	-24,4	-1 026,7	46,5	-292,9	64,5	-19,4	3,2	-11 215,6	851,4
% TyEL-vakuutusmaksutulosta	-127,6	16,4	-141,2	13,4	-49,3	-7,0	-74,0	-2,8	-182,5	7,4	-101,9	25,0	-81,1	15,2	-118,6	10,0
% vastuuvelasta	-17,4	1,9	-21,0	1,5	-8,5	-1,1	-13,4	-0,4	-21,0	0,8	-18,8	3,9	-11,4	1,9	-17,5	1,2
Sijoitustoiminnan tuotot käyvin arvo	-4 455,4	1 632,1	-4 571,5	1 325,0	-669,8	303,2	-759,8	237,5	-1 031,0	265,0	-297,0	129,7	-20,5	8,6	-11 805,0	3 901,1
Vastuuvelan tuottovaatimus	137,4	-1 197,5	122,3	-1 003,4	-38,4	-353,3	29,3	-272,4	6,0	-256,0	4,5	-78,0	-0,4	-7,7	260,7	-3 168,3
Yhteensä	-4 318,0	434,6	-4 449,2	321,6	-708,2	-50,1	-730,4	-34,8	-1 026,0	8,0	-292,5	51,7	-20,9	0,9	-11 545,2	731,9
% TyEL-palkkasummasta	0,2	0,6	0,2	0,6	0,2	0,4	0,1	0,4	0,2	0,7	0,2	0,5	2,6	0,7	0,2	0,6
% TyEL-vakuutusmaksusta	1,1	3,0	1,0	2,9	1,0	1,8	0,6	1,8	0,7	2,9	1,0	2,3	24,7	7,1	1,0	2,7

** Pensions-Alandian asiakasyhtäisyyksiin sisältyy muista poiketen myös siirtoa vakuutusliikkeestä (VA2).

TOIMINTAPÄÄOMA JA MUU VAKAVARAISUUS (milj. €)

Oma pääoma	82,6	4,5 %	95,0	4,9 %	51,9	5,5 %	31,7	5,5 %	40,6	5,5 %	19,5	0,1 %	0,8	6,5 %	322,0	4,7 %
Tilinpäätössiirtojen kertymä	0,1	-7,5 %	8,3	-18,3 %	0,0		0,1	-8,4 %	0,0	-100,0 %	1,6	-36,0 %	0,0	-78,4 %	10,1	-24,8 %
Arvotuserot	1 263,5	-66,0 %	1 012,0	-51,8 %	243,3	-68,8 %	256,0	-56,6 %	129,2	-72,5 %	105,0	-59,2 %	7,8	-66,3 %	3 016,7	-62,0 %
Osittamaton lisävakuutusvastuu	1 454,3	-55,4 %	765,9	-80,5 %	490,4	-16,9 %	149,1	-72,4 %	266,3	-72,7 %	56,3	-71,6 %	21,8	-20,6 %	3 204,1	-66,4 %
Muut	-11,9	-54,9 %	-1,0	-98,5 %	-10,1	-18,0 %	-0,2	-93,8 %	0,0	-100,0 %	-2,5	143,0 %	-0,0	-70,4 %	-25,8	-79,2 %
Tasausvastuusta toimintapääomaan rinnastettava osa	909,4		792,9		268,5		208,8		185,0		60,1		5,9		2 430,6	
Toimintapääoma yhteensä	3 697,9	-47,4 %	2 673,0	-56,0 %	1 043,9	-25,8 %	645,5	-44,2 %	621,1	-57,8 %	240,0	-49,6 %	36,3	-29,2 %	8 957,7	-49,3 %
Vakavaraisuusaste, %	16,9	-46,3 %	14,0	-56,9 %	16,2	-23,9 %	12,9	-43,2 %	14,0	-55,1 %	16,7	-48,8 %	21,4	-40,1 %	15,3	-48,8 %
Toimintapääoma / vakavaraisuusraja	2,8	47,4 %	2,0	-0,5 %	2,9	61,1 %	2,6	52,9 %	2,2	10,0 %	2,7	22,7 %	4,5	66,7 %	2,5	27,3 %
Tasotusvastuu	1 007,8	7,4 %	993,9	8,3 %	303,0	2,7 %	258,1	-0,8 %	647,5	-1,4 %	118,1	-4,4 %	12,8	-12,0 %	3 341,2	4,2 %
Ositettu lisävakuutusvastuu	37,0	-59,8 %	31,0	-58,1 %	12,7	-35,2 %	6,3	-58,8 %	4,4	-76,0 %	3,0	-50,2 %	0,2	-24,2 %	94,7	-58,1 %
Toimintapääoma ilman tasausvastuusta toimintapääomaan rinnastettavaa osaa	2 788,5		1 880,1		775,4		436,7		436,1		179,9		30,4		6 527,2	
Vakavaraisuusaste ilman väliaikaisia huojennuksia vuosille 2008-2010, %	12,2		9,5		11,6		8,4		9,4		12,0		17,3		10,7	

HENKILÖSTÖ (lkm)

	629	-2,6 %	529	0,8 %	188	0,5 %	250	1,2 %	357	-3,0 %	129	3,2 %	20	0,0 %	2 102	-0,8 %
--	-----	--------	-----	-------	-----	-------	-----	-------	-----	--------	-----	-------	----	-------	-------	--------

* Tilikauden tuloksen osiossa muutossarakkeessa vertailulukuna on käytetty muutosprosentin sijasta vuoden 2007 vastaavaa lukua

SANASTOA

ARVOSTUSERO

Omaisuuuden käyvän arvon ja kirjanpitoarvon välinen ero.

ASIAKASHYVITYS

TyEL-vakuutusnottajille jaettava hyvitys, joka huomioidaan vakuutusmaksujen alennuksena. Asikashyvitys jaetaan ositetusta lisävakuutusvastuusta.

HOITOKUSTANNUSOSA

Vakuutusmaksuun sisältyvä osa, joka on tarkoitettu yhtiön liikekulujen kattamiseen.

OSAKETUOTTOSIDONNAINEN LISÄVAKUUTUSVASTUU (OLV)

Osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu otettiin käyttöön vuoden 2007 alussa ja se määräytyy sen jälkeen toteutuneiden yksityisalojen keskimääräisten osaketuottojen mukaan siten, että positiiviset tuotot kasvattavat ja negatiiviset supistavat vastuuta. Pienimmillään se voi vähentää vastuuvulkaa 10 prosenttia ja suurimmillaan lisätä sitä 5 prosenttia. Alitus täydennetään toimintapääomasta ja ylitys siirretään täydentämään vanhuuseläkevastuuta.

TASAUSVASTUU

Vastuuvulkaan sisältyvä tasausvastuu on yhteisesti kustannettavan eläkemenon ja työeläkemaksutason lyhyen aikavälin puskuroinnin varalta pidettävä vastuuvulan erä.

TASOITUSVASTUU

Tasointuvastuu on vakuutusliikkeen tuloksista kerätty puskuri, jolla varaudutaan niihin vuosiin, jolloin myönnetään keskimääräistä enemmän uusia eläkkeitä.

TOIMINTAPÄÄOMA

Toimintapääomalla tarkoitetaan käypiin arvoihin arvostettujen varojen ja vastuiden erotusta. Toimintapääoma on tarkoitettu sijoitustoiminnan riskien tasaamiseen.

VAKAVARAISUUSASTE

Vakavaraisuusaste lasketaan jakamalla toimintapääoma vakavaraisuuden laskennassa käytetyllä vastuuvulalla.

VAKAVARAISUUSRAJA

Vakavaraisuusraja on sijoituskannan rakenteen ja vastuuvulan määrän perusteella laskettu suure, jota suurempia heilahteluja ei sijoitusten arvoissa pitäisi voida yhden vuoden jaksolla sattua.

VAKUUTUSTEKNINEN VASTUUVULKA

Vakuutustekninen vastuuvulka on tilinpäätökseen kirjattu arvio tulevaisuudessa aiheutuvista eläkemenoista siltä osin kuin ne on rahastoitu.



**Aktuaaripäällikkö
Jaakko Aho,
Eläketurvakeskus.**



**Vastuunjaon asiantuntija
Eeva Puuperä,
Eläketurvakeskus.**



**Laskenta-asiantuntija
Martti Rouvala,
Ilmarinen.**

Liitteen toimittaneet asiantuntijat

Tilinpäätösliitteen toimituskunnassa kirjoittajina ja taulukkokofaktan tuottajina ovat Työeläkevakuuttajat TELAn kehityspäällikkö **Reijo Vanne**, ylimatemaatikko **Vesa Hänninen** Finanssivalvonnasta, laskenta-asiantuntija **Martti Rouvala** Ilmarisesta sekä Eläketurvakeskuksesta aktuaaripäällikkö **Jaakko Aho** ja vastuunjaon asiantuntija **Eeva Puuperä**.